

Sune Haugbølle:

Hold mediefri søndag, og luft ud i offentligheden

Teksten er fra Politiken den 16. oktober 2016.

Sune Haugbølle (f. 1976), lektor i globale studier ved Roskilde Universitet.

Tegning: Mette Dreyer.

Medierne er vigtige for vores demokratiske offentlighed. Men mediestøj – den konstant kvænnende medieflade – har påviseligt problematiske konsekvenser. Mediestøj er en del af det, som sociologen Hartmut Rosa¹ kalder social acceleration. Hastigheden i vores samfund er et demokratisk problem, når politikere presses af tempoet og dermed ikke tager sig tid til at indhente relevante oplysninger, inden de træffer afgørelser. Vi får ikke tid til at tænke over, om vi har brug for 500 tv-kanaler, før teknologien og markedet har afgjort sagen for os: mere snak, flere billeder, mere støj.

Mediestøjen kan gøre folk stressede og dumme, og det undergraver vores velbefindende og vores fornuftsbaserede demokrati. Det er ikke tilfældigt, at Donald Trump², der taler og argumenterer som et omværende fjernsyn, er præsidentkandidat i landet med verdens største tv-marked.

Hvordan kan vi genvinde stilheden, langsomheden og refleksionen? Den globale slowfoodbevægelse, der startede i Italien, fokuserer på at ændre vaner, forbrug og samværsformer. I forskningsverdenen taler man en del om den nye bog 'The Slow Professor', hvori forfatteren Maggie Berg argumenterer for, at kravet om hastighed og produktivitet i det neoliberale universitet både underminerer humanistisk uddannelse og refleksion i forskningen. Vi skal sætte farten ned.

¹ Hartmut Rosa: (f. 1965), tysk sociolog og politolog.

² Donald Trump: (f. 1946), valgt til amerikansk præsident i november 2016.

Begge er gode kampagner, men måske også eksempler på, at langsomheden og stilheden hurtigt kan blive reduceret til den privilegerede middelklasses problem og kamp. Det er ikke nok. Social acceleration er et generelt problem, der påvirker samfundet på alle planer.

Som Rosa påpeger, er problemet med støj og hastighed et grundvilkår i den moderne teknologiske tidsalder. Det forandrer os, og det går stærkere og stærkere. I 1970'erne talte en anden sociolog, Alvin Toffler³, om 'information overload' og 'future shock'. Toffler konstaterede, at verden nu ændrer sig så hurtigt, at mange folk ikke kan følge med. Resultatet kan være alt fra nervøst sammenbrud til nostalgi og alternative livsformer.

Hvad skal man så gøre? *Turn on, tune in, drop out*, sagde hippierne. Eller man kunne afskære sig helt fra samfundet og gå tilbage til naturen, som allerede Rousseau⁴ anbefalede.

Man behøver hverken at være hippie eller romantiker for at konstatere, at vores medieforbrug er blevet til et overforbrug med konsekvenser for os selv og for vores demokratiske samfund.

Stilheden er produktiv på sin egen måde. Som forsker er det, når jeg kigger ud ad vinduet, spiller fodbold eller er i brusebad, at jeg får de bedste ideer. Jeg dykker dagligt ind og ud af mediestrømmen og pløjer mig igennem ny forskning. Men det er uden for mediestøjen, at tankerne falder på plads.

Og selvfølgelig er det op til mig at bestemme, hvornår jeg vil slukke. Men det er også for let bare at sige, at det er den enkeltes ansvar. Som bølgen af selvhjælpsbøger anbefaler, er fokus, koncentration, afkobling og pauser nødvendige i vores hektiske arbejdsliv, for at vi kan fordøje al den information, vi modtager. I selvhjælpsuniverset kan yoga, meditation og mindfulness få os på ret kurs igen. Det underliggende mantra er, at støj og stress er dit problem, som du må løse (og skynd dig lige lidt, så du kan producere igen).

Naturligvis er støj et produkt af vores samfund, og dermed også noget, vi kan ændre kollektivt, ikke bare individuelt. Jeg taler ikke om at skrue tiden tilbage til monopolets dage, før medieudbuddet eksploderede.

Jeg taler om at tage kontrol over de samfundsmæssige forandringer, der sker i komplekse systemer som den medierede offentlighed, de finansielle flows og miljøet. Vi skal ikke lade dem, der ønsker, vi skal tro det, bilde os ind, at der ikke er alternativer. Det kræver indgreb og kollektiv handling.

Da jeg voksede op, var der én fjernsynskanal, en håndfuld radiokanaler og intet internet. I dag kan det nogle gange føles, som om vi drikker information af en brandslange.

Den fornemmelse understøttes af statistikker. En global undersøgelse fra World Association of Newspapers⁵ viser, at folks ugentlige medieforbrug er steget fra 40 til 80 timer siden 1970'erne. Og 66 procent af det foregår på digitale medier – et tal, der ventes at stige til 75 procent i løbet af de næste 5 år. Vi bruger mere og mere tid foran en skærm.

³ Alvin Toffler: (1928-2016), amerikansk forfatter, fremtidsforsker og forretningsmand.

⁴ Jean-Jaques Rousseau: (1712-1774), fransk oplysningsfilosof, forfatter og pædagogisk tænker.

⁵ World Association of Newspapers: sammenslutning af politisk uafhængige nyhedsmedier under Unesco.

Udbuddet bliver ved med at vokse eksponentielt både i Danmark og verden. De mange nye kanaler, magasiner og sociale medier konkurrerer nemlig ikke bare om en begrænset seertid.

Internettet har vist sig at være et genialt redskab til at få medierne til at supplere hinanden og skabe det, som medieteorikeren Marwan Kraidy⁶ kalder et hypermedierum, hvor aviser, radio, bøger og andre traditionelle medier smelter sammen.

Jeg læser i mit newsfeed, (som jeg burde slukke for), at Kim Jong-un⁷ har forbudt sarkasme i Nordkorea. Forbud er ikke vejen frem i vores frie land.

Måske skulle vi i stedet starte en kampagne for mediefri søndag og lufte ud i offentligheden en gang om ugen, ligesom de bilfrie søndage renser luften. Det ville give journalister tid til at tænke sig om, inden de halser videre efter den næste breaking news-historie. Det ville give politikere tid til at goutere⁸ deres beslutninger. Det ville give børnene fri fra skærmen og måske give kreativiteten og glæden fri hos de voksne til at finde bedre løsninger på det gode liv.

⁶ *Marwan Kraidy*: (f. 1972), professor i globale medier og politik ved Annenberg School for Communication, University of Pennsylvania, Philadelphia, USA.

⁷ *Kim Jong-un*: (f. 1984), Nordkoreas leder.

⁸ *goutere*: sætte pris på eller forlige sig med.